

Türk Mason
DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Einstein Doktrini (Dr. Avni Karacebe) 2494

Gönül Kardeşliği (Cemal Kıpçak) 2503

Hayat ve Kâinat Problemi (Çev.: N. E. Olcay) 2516

Teknik'in Kudreti (M. Karaferyalı) 2520

Avrupada Franmasonluğun inkişafı (Faiz Poroy) 2524

Hiram (K. Kaplancalı) 2539

Mesul müdürü : Hamit Ören
İdare yeri : Tepebaşı No. 111 — İstanbul
Nüshası : 125 Kuruş
Yıllık abone : 5 Lira
Basıldığı yer : Kulen Basımevi - Galata

Revue Maçonique
Adresse : Tepebaşı No. 111, İstanbul

İstanbul 28 Temmuz 1962

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl : 12 ★ İstanbul, Temmuz 1962 ★ Sayı : 47

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

EİNSTEİN DOKTRİNİ

Relativité (izafiyet)

★ Dr. Avni KARABECE ★

I

Berkley der ki : "Kâinatın karışık yapısını teşkil eden bütün eşya ve manâların (madde, kuvvet, enerji) hiçbirisi «zekâ = (intelligence)» olmadıkça, yani aklî faaliyet olmadan, cevher olmak vasıflarını kazanamaz. Bunlar, ferdin (ene = le moi) benliği tarafından algılanmadıkça benim veya diğer bir varlığın zihninde intib'a olarak teessüs edemedikçe, ya hiç bir mevcudiyetleri yoktur veya ebedî bir varlığın, bir tek aklın mevcudiyetinde var olurlar.»

Hakikaten, insan, uzuvları olmadıkça, hiç bir şey'in niteliği hakkında bir fikire sahip olamaz. "Algılarımız" dediğimiz şey ,his organlarımızın intibaıdır. Bu uzuvlarda meydana gelen intibaların dımağa intikali ve bu intikalin beyin hücrelerinde sebep olduğu değişiklik, bilginin oluş sebebidir. Belki bilgi hassalarımız bu hücrelerin terkibindeki madde evsafının değişikliğinden veya ihtizasından doğan bi rnesnedir.

Bir maddenin rengi, o maddenin saçtığı ne ise onun retina organımız hücreleri tarafından zaptı ve bunun sinirler vasıtasıyla bir çok karmaşık olumlardan ve yollardan geçerek beynimize ulaşması ve beyin hücrelerinde vücude gelen değişiklikten doğan bir tesir olmak iktiza eder. İşitmek, görmek, koku almak ve tad duymak hadiseleri de buna benzer birer oluşdurlar.

Bu kaziyyeye göre; dış alem hakkında ne biliyorsak hepsini; "insanın ihsaslarından doğan ve dimağ hücresine intikal eden ihtizazların neticesidir" gibi bir neticeye bağlamak mümkündür.

Filozaflar, hakikatları "ihsasat = algılar" dünyası haline getirirken ,tatbiki ilim adamları, fizikciler, materiyalist ve pozitivistler de duyularımızla zaptettiğimiz şeylerin tabiatta var olanların gayet mahdut bir kısmı olduğunu beyan ederler.

Güneş ışığını bir prizmadan geçirdiğimiz zaman sadece kırmızı ile menekşe renkleri arasındaki renkleri görebiliyoruz.

Bu şu demektir ki görme uzvumuz olan göz, ancak dalga uzunlukları 0,00007 cm. olan kırmızıdan dalga uzunlukları 0,00004 cm. olan menekşe rengine kadar olan kısmı zaptedebilmektedir. Halbuki güneşin saçtığı ışık içinde gözle görülemiyen yanı beyin hücrelerimiz tarafından reng olarak zaptedilemiyen bir çok şualar daha vardır Çok değişik tesirlere sahip olan ve fakat varlıklarını artık gözle değilde başka vasıtalarla idrak edebildiğimiz bu şualar arasında dalga uzunlukları 0,00008 cm. ile 0,032 cm. arasında değişen ve kırmızı altı (enfra - ronge) ismini verdiğimiz ve uzuvlarımızda hararet intibaını doğuran şualar olduğu gibi, mevcudiyetleri fotoğraf plakları ile ortaya konulabilmiş olan ve menekşe üstü (ultraviyole) dediğimiz şualarda vardır. Bunların dalga uzunlukları takriben 0,00003 cm. ile 0,000001 cm. arasında değişir.

Bütün bu ışınlar mahiyet itibariyle bir ihtizazın neticeleri oldukları halde titreşen frekanslarının değişik oluşları yüzünden başka başka ihsas organlarımıza tesir ederler ve biz de onları ayrı birer varlık imişler gibi duyar veya görürüz.

İnsan aklı, bu görülmeyen ışınların bir kısmının varlıklarını bir takım aletler yardımıyla anlamaya, algılamağa uğraşmakta ve bugün oldukça muvaffakiyete de erişmiş bulunmakdadır. Ayni nitelikte olan "titreşim" lerden değişik dalga uzunlukları (kısa, orta, uzun radyo dalgaları) muayyen aletlerle ses olarak radyo cihazları ile hisset-

mekte yine bu dalgalardan bazılarını televizyon aleti vasıtasiyla fotoğraf gibi görmekdeyiz.

Şuraşı muhakkakdır ki, duyma, görme, ısı dalgaları mahiyet itibariyle ayni ve tek kudret dalgalarıdır. Böyle bir tek kudretin ihtizaz (= titreşim) dalgalarındaki frekans değişikliği yüzünden, her kısmı ayrı organlarımıza tesir edebilmekte ve bizde ayrı ayrı intibalar (algılar) doğurmaktadır. Belki de bu ihtizaz değişimleri, dımağımızdaki alıcı hücrelerde ayni mahiyet ve kalitede titreşimler (= ihtizazlar) doğurarak ayni vasıfta ihsas haline gelmektedirler.

Einstein'in bir iddiasına göre, tabiatta ve kâinatta her şey, bütün manasıyla her şey bir tek varlığın ihtizazından ve bu ihtizazın değişik frekanslarla olan etkilerinden ibarettir. Değişik olarak görünen, hissedilen şeyler, (madde, kudret) aynı ihtizazların insan algı cihazları üzerine olan değişik etkilerinden doğmaktadır.

İnsan algıları ve bu algılara kudret veren vasıtalar ve organlar hatta dimağı faaliyetten doğan matematik dusturları, hepsi ve hepsi bir tek varlığı ifadeye yaramak zorunda ve izafîdirler. Nisbî ve izafî olan şeylerde (bir tek varlığa = Ahadiyete) izafet ve nisbet edilmektedir.

Düne kadar ilimde esas olan ve bugün halen klasik ilim olarak devam etmekte bulunan, positivist doktrinine göre bir hadise ancak bir sebep, bir illiyet (= causalité) ile meydana gelebilir. İlliyet olmazsa, hadise ve neticedeki iş de mevcut olamaz. Meselâ yıldırım düşmesi hadisesi evela bir şimşek çakması ve gök gürlemesi illetleri ile meydana çıkar. Yıldırımın düştüğü yeri ve mucip olduğu tahribatı görmesek de şimşek çakması ve gök gürlemesi ile bu gibi olayların vukubulduğunu idrak ederiz. Dumanın görüldüğü yerde ateş yanmasının katiyyen lâzım olduğunu idrak gibi.

Bu prensip ve esas dahilinde madde ve tezahürü olan kuvvet ayrılığı kabul edilmekde "maddenin yer ve şekil değiştirmesinden kuvvetler tezahür eder kaziyesi" düstur halinde meydana konmuş bulunmakda idi. Hareket, ısı, ışık, ses ve elektrik olayları etüd edilmiş ve bir çok kanunlar konmuştur.

Bugünki makine asrının vücud bulması ve ilerlemesi bu düsturlar sayesinde olmuşdur. "Hareket'de, sür'at" problemi gereği gibi tetkik edilmiş ve muayyen düsturlarla izah edilerek bir çok neticelere varılmış ve herhangi bir sür'atin (muntazam, müistekim hareket) düsturlarıyla namütenahi gidilebilineceği kabul edilmiştir.

Maddenin "92" basit atomdan ibaret bulunduğu Dalton tarafından ortaya konmuş ve bu maddelerin kâinatda, daima ayni nitelikte ve kalitede kalacağı da atom olduğu ve her maddenin hususî bir atomu bulunacağı katiyete yakın bir surette beyan ve kabul edilmiş bulunmakda idi.

Kâinatta her olay tecrübelerin verdikleri nlticelerle izah ve riyazî düsturlarla ifade edilmek yolunda idi. Bir çok fizik olayları matematik düsturlar ve kanunlar halinde izah edilmekte idi. Bu buluşlara göre, maddenin kütlesinin ve ağırlığının mevcut olduğu ve sabit (= değişmez) olarak devam edeceği, kuvvetin ise maddenin yer ve şekil değiştirmesinden meydana çıkan birer tezahür olarak, kitle ve ağırlık gibi madde niteliklerini haiz olamıyacakları kesin olarak ifade edilmekte idi. Ondokuzuncu yüz yılın sonlarına doğru, artık tabiatta gizli kalmış bir şey olamıyacağı, her şeyin keşf edilerek insanlığın istifadesine arz edilmiş bulunduğu inancı yaygın idi.

Bu devirde "Faraday" in elektromanyetik kanunlarına rastlıyoruz. Kadim Yunanlılardan beri, malûm olan elektrik ve miknatisiyet olayları ayrı ayrı mütalea edilmekte iken; Faraday elektrik ve miknatis olaylarını birleş-

dirmiş ve elektromagnetik olayları namı altında tevhid ederek tek olay halinde mütalea edilmeleri mecburiyetini koymuşdur.

Faraday miknatis kudretinin bir miknatis sahası meydana getirdiğini yani bu, iki miknatis kutbu arasında sihani ve kesafeti, kutuplardan uzaklaşdıkca değişen bir saha olduğunu, bir kâğıdın altına iki miknatıs kutbu koyarak ve kâğıdın üzerine ince madenî tozlar dökerek tecrübe ile meydana koymuştur. Yine bu zat bir telden elektrik akımı geçtiğinde onun etrafında daireler halinde bir miknatıs alanı teşekkül ettiğini ve değişik mıknatıs alanında bulunan bir telde de elektrik ceryanı meydana geldiğini açık tecrübelerle ortaya koymuşdur.

Maxwell, Faraday'ın buluşlarını, hususî matematik düsturları ile tayin etmiş ve bu düsturlardan faydalanan bir çok keşifler ,amelî sahada bir çok aletlerin yapılmasını temin etmiş ve elektrikden, muharrik kuvvet, zıya, hararet, ses elde edildiği gibi bu olaylardan da elektrik istihsal edilmişdir. Bu suretle bütün kuvvetlerin yekdiğerlerine inkılap edebileceği meydana konmuşdur.

1900 senesinde Max Planck namında bir fizikçi "Quanta" denilen bir miktarın varlığını kabul etmiş ve adet olarak kıymetini de tespit etmiştir. Bu zat değişik madenleri ısıtarak evvela kızıl sonra sarı ve nihayet ak kor (= narı beyza) haline getirmiş ve değişik zamanlarda neşrettikleri hararet ve ziya şualarını mütalea ederek bunların kudretlerini ölçmeğe teşebbüs etmiş ve bu haldeki ışınları inceden inceye etüd etmişdir.

O zamanlarda, şu'a kudretinin, dalga uzunlukları ve hararet fazlalaşdıkça nasıl dağıldıkları ve bu dağılışta mevcut olan değişikliği kanun halinde izaha imkân bulunamamıştı. Bu çeşit tecrübelerle uğraşan âlimler, ısınmadan doğan ziya, hararet, intişarlarını "daimî" intişar olarak kabul etmekte idiler. Planck ilk def'a bu ışınım kud-

retlerinin parça parça, kısım kısım intişar ettiklerini kabul etmiş ve matematik düsturlarla tecrübe neticelerini meydana koyan ve isbat eden denklemler (= muadeleler) kurmağa muvaffak olmuşdur. Bu buluşun dikkata çok değer tarafı, Planck'ın ışık akımını diğer alimler gibi "daimî" bir akım olarak kabul etmeyişi ve "Quantum" adını verdiği enerji parçaları halinde akımın kesintili olduğunu düşünerek işe koyulmasıdır. Planck enerji parçacığını kıymetlendirebilmek için sarf edilen enerji mikdarını (E) ve ışının frekansını(V) olarak göstermiş ve yekdiğerine taksim ettiğinde bütün tecrübelerde daima sabit kalan bir adet (h) sabitesini bulmuşdur. Buna (Constante de Planck) "Planck sabitesi" adı verilmiştir. Bu adet (6,65 × 10 — 27) gibi gayet küçük bir adettir. Yani 6,65 adedini nsol tarafına 27 sıfır koyarak elde edilen bir mikdarıdır. Bu sabite her hangi bir maden ısıtılırsa ışın yayımına başlarsa daima ayni olarak sabit kalmakta ve yahud ısıtılan maddenin atom ağırlığı nisbetine göre bir nisbet ile büyümektedir.

Sir Arthur Eddington'ın gyet haklı telakki edilen bir mütaleasına göre Blanck'ın Quantum teorisi, ilmin şimdiye kadar meydana koyduğu gayet az sayıda hakikî tabiat kanunlarından biridir.

İşte Einstein doktorasını verdiği sıralarda, ilim bu merkezde imiş.

1905 senesine Einstein, Quantum buluşunu bütün enerjilere teşmil ederek, bütün enerji yayılmalarında muteber ollarak göstermişdir. Işık, hararet, rontgen ışınları gibi, yayılma kabiliyetini gösteren bütün enerjiler fezada daima ayrı ayrı kesintili parçacıklar (Quantum) halinde yayılırlar. Meselâ bir soba kenarında ısınmamız, hararet quantum'larının cildimizi bombardımanından doğmaktadır. Gözlerin görmesi ayni şekilde ışık quantum'larının Retinayı bombardımanından meydana gelmektedir. O

sıralarda fizikciler çok frekanslı mor ışını madenî bir levha üzerine yöneltiklerinde, levhadan elektrik sağnağının çıktığını müşahede ediyorlar, bu olayı bir türlü izah edemiyorlardı. Madenî levha üzerine daha az dalga uzunluğu olan ışınlar aksettirilince, yine elektron çıkıyor fakat daha az mikdarda oluyordu. Bu parçacıkların madenî levhadan adeta kopuş halindeki şiddetleri, yalnız ışığın rengine ve frekansına bağlı idi. Işığın şiddeti ile ilgili değildi. Zıya menbaı levhadan uzaklaşdıkça parçacıkların sayıları azalmakda, sür'atleri ise aynı kalmakta idi. Einstein garip görülen bu fizik hadisesini ışığın "foton" denen parça cıklarından, (quantum) lardan teşekkül ettiğini kabul ederek izah etti. Yüksek frekanslı ışınlarının fotonları, kırmızı ve kırmızı berisi fotonlarına nazaran daha fazla enerji yüklü idiler. Einstein bu davayı matematik olarak isbat ederek (Nobel) mükâfatını kazanmıştı.

1925 senesinde Fransız fizik bilginlerinden Louis Broglie, madde ile zıya ışınları arasında parçalanma bakımından birleştirme yapılabileceğini düşündü ve «elektronların, cisimcik olmayıp dalgalar toplulukları olduğunu iddia etti ve atomu bünye itibariyle, bir "güneş sistemi" olarak telakki etti. Bu sistemin merkezinde bir çekirdek "proton" ve bu çekirdeğin etrafında oeliptik mahreklerde (= yörüngelerde) değişik sayıda elektronlar dönmektedir ve cisimler ise; elektron ve proton birleşmesinden hasıl olan sayı değişikliğinden doğmaktadır" iddiasında bulundu. Mesela Hidrojen (H) bir proton ve bir elektrondan ibarettir. Uranium'da ise protonların birleşmesinden meydana gelen muğlak bünyede bir (proton = nötron) çekirdeği etrafında 92 elektronun dönmekte bulunduğunu kabul etti. Yine tecrübeler, bütün elektronların, kütle ağırlığı ile elektrik şarjı bakımından temamiyle aynı olduğunu gösterdi. Gayet ince ve doğru hesaplarla bulunan neticede elektron kütlesi ile yüklenmiş olması icap eden elektrik şarjının tıpa tıp eşit olduğu görülünce, elektro-

nun, elektrik yükünden ibaret bulunduğu anlaşıldı.

Büyük fizik âlimi Sir James Jean'e göre katı kürenin bir mekânı olmak icap eder. Yapılan bütün tecrübî aramalarda, bu madde parçacıkları sanılan elektronun fezada bir mekânı olmadığı anlaşıldı. Yine katı kürenin temamiyle balûm bir büyüklüğü olmalıdır. Elektronun büyüklüğü de malûm değildir, daima değişebilmektedir. Elektronlara Viyanalı atom alimlerinden Schrödinger bu yüzden "enerji paketleri" adını vermiştir.

Atomun bünyesini inceleyen âlimler, atomun içindeki elektron davranışlarında, yani atom kâinatı içindeki hiç bir olayı evvelden kesdirmeğe, tayin etmeğe imkân olamadığı kanaatına varmışlardır. 1927'de Heisenberg muayyeniyetsizlik ve katiyetsizlik (= indefinisme) namıyla bir kanun vaz etmiştir. Bir proton çekirdeği etrafında dönmekte olan bir çok elektronlardan herhangi bir tanesi bazen bir mahrek içine, bazen bir mahrek dışına atlamakta ve bu atlayıştan bir kudret meydana çıktığı görülmektedir. Hangi elektronun, ne zaman ve nereye enerji atlatacağını evvelden tayinine katiyyen imkân bulunamamaktadır.

Heisenberg, son derece kuvvetli bir supermikroskop kullanarak, harekette olan bir elektronun "yerini" ve "süratini" tayin ve hareket istikametini müşahedeye uğraşmıştır. Yaptığı çok yorucu ve ciddî çalışmalara rağmen bir elektronun ne zaman ve nerede bulunabileceğini tayine imkân olamadığını tesbit etmiştir. Fizikçiler ancak çok sayıda elektron paketlerini etüd ettiklerinde kısmen doğruya yakın suretde mevkilerini hesap ve tayin edebilmektedirler. Bu elektronları kestirebilmek için yapılan "dev mikroskoplar" da kullanılmakda olan ışın fotonları, elektronlar üzerine tesir ederek ya onları yok etmekte veya başka bir tarafa doğru uzaklaştırarak yerlerini tayine imkân bırakmaz, diye düşünülmüş ise de, hakikatde elektronların hareketlerine tesir eden ve bu muayyeniyet-

sizliği doğuran sebebin ne olduğu tahmin dahi edilememektedir. Bu sebeple bir elektronun «mevkiini ve sür'atini» beraberce tayine imkân yoktur. Zira elektronların mevkileri tesbit edilirken hızları değişmegte, hızları ölçülürken mevkileri gayip olmaktadır. Bu mevki' ve sür'at değişiklikleri aded olarak yekdiğerine taksim edildiğinde meydana yine Quantum Planck sabitesi çıkmaktadır: (6,65 × 10 — 27)

(Devamı var)

Yaşamak mı yoksa ölmek mi, mes'ele bunda. Kör talihin oklarına göğüs germek mi, daha mertçe olur, yoksa kaygıların ammanına karşı silahlanıp onları yoketmek mi?

Shakespeare

*
**

Savaş hırsiyle yananlar daima başkalarını tehlikeye sürüklemekten, yahut kendi başlarına felâket getirmekten uzak kalmazlar.

Seneca

GÖNÜL KARDEŞLİĞİ

★ Cemal KIPÇAK ★

İnsanlar, hatta cemiyet hayatına girmeden evvel, bir kardeşe sahip olmadıkları zaman onun yokluğunu hissetmişler ve bu yokluğun telafisi için çareler aramışlardır.

Bu suretle beliren ihtiyacın geçmişte kan kardeşliği, din kardeşliği, içtihat kardeşliği gibi türlü şekillerde karşılanılmasına çalışıldığı tarih tetkiklerinden anlaşılmaktadır.

Milattan beş yüz yıl evvel, Herodot tarafından yazılan bir eserde, kan kardeşliğinden bahsedilmekte ve bu kardeşliğin tesisi için hazırlanan ritler üzerinde izahlar verilmektedir.

İskitlerden kalmış eski bir madalya üzerinde de bu ritle ilgili bir takım merasim kabartma olarak gösterilmiştir.

Eski araplar arasında da kan kardeşliği çok eskiden taammüm etmiş bir adet halinde idi.

Milattan yüz yıl evvel yaşamış olan meşhur Romen vatanperveri (Katillina) nın Roma cumhuriyetine karşı giriştiği harekette taraftarlarına hususi merasimle şarapla karışık kanlarını içirdiği ve bu suretle onları kan kardeşliği taahhüdü altına aldığı, klasik tarihçi (Salluste) tarafından bildirilmektedir. Bu merasim, ressam (Salvator Rosa) nın meşhur bir tablosunda temsil edilmiştir.

Eski tarihçilerden (Didore), milattan üç yüz yıl evvel, Yunanistanda diktatörlük yapmak isteyen (Apollodore) un, arkadaşlarının sadakatlerini sağlamak için yine kan kardeşliği formülüne baş vurduğunu yazmaktadır.

Miladın ikinci yüz yılında yaşayan tarih yazarı (Lucien), (Toxaris) isimli eserinde, bir İskit ile bir Yunanlının kan kardeşliği üzerinde yaptıkları konuşmayı belirtmek suretiyle, bu mevzuun mahiyeti hakkında etraflı bilgi vermektedir. Bu konuşmada İskit, kendi dostluk ve sadakatlerinin daha fazla olduğunu iddia ederek demektedirki :

— Biz, sizin gibi içki içerek dostluk tesis etmeyiz... Bizim dostluğumuz bir insanın aynı yaşta olması veya komşu bulunması gibi basit münasebetlerin icabı olmaz. Biz, dostluk yapmak için aradığımız insanda her şeyden evvel fazilet ararız, o insanın hareketlerini gözleriz. Ancak bu hareketlerin müsbet olduklarına inandıktan sonra artık onunla ölünceye kadar beraber olmayı ve gerekirse, beraber yaşayıp beraber ölmeyi en büyük yeminlerle taahhüt altına alırız. Bu taahhüt tabii karşılıklı olur. Ve artık, hiç bir kuvvet bizi ayıramaz.

Bu suretle, çok eski zamanlarda başlayan kardeşlik tesis etme adetinin, yalnız dünyanın muayyen ve mahdut bazı yerlerine münhasır kaldığı zannolunmamalıdır. Mesela, İskandinavyada, Viking'ler devrinde insanlar, henüz cemiyet halinde yaşamaya başlamadıkları sıralarda, aynı annenin doğurduğu kardeşlerin meydana getirdikleri tabii alaka ve sağladığı emniyetin, kardeşsiz insanları büyük bir mahrumiyet içine soktuğu tahmin ediliyor. Bu mahrumiyyet, kardeşlik duygusunu kuvvetli bir ihtiyaç haline getirmiş ve bu müessesenin aile dışında da kurulması çareleri aranılmıştır. Bu kardeşlik, neticede aileleri de biribirine bağlamak suretiyle cemiyetin teşekkülüne büyük mikyasta yardımcı olmuştur.

İrlandalıların tarihlerine esas olan efsanelerde de kan kardeşliği hakkında fasıllar bulunmaktadır. Bu millet, hatta hiristiyanlık devirlerinde dahi akdettikleri anlaşmaları, kan kardeşliği zamanından kalma adetlere uyarak

karşılıklı kanlarını içmek suretiyle taahhüde bağlamak adetinde idiler. On yedinci yüzyılda, bu adetin izlerine, İskoçyanın batı (Heighland) larında raslanıyordu...

Eski ingiliz adetlerinden bahseden (Gesta Romanorum) da, şöyle bir ifade okunmaktadır :

(İstediğin olsun... Biribirimize karşı bağlılık ve sadakati ahde bağlamak için, sen benim kanımı iç ben de senin kanını içeyim, kardeş olalım...)

Orta çağla, şövalyelik devrinde, silah kardeşliği büyük bir dikkat ve ehemmiyetle riayet edilen kaidelerdendi.

Fransızların tarihî kahramanı (Bertrand Du Gesclin) ile (Olivier de Clisson) un silah kardeşliği, meşhur tarihçi (Simeon Luce) ün eserinde bilhassa belirtilmektedir.

Macar tarihçisi (Nagy Geza) da, macaristanda on altıncı yüzyılda, kan kardeşliği adetinin devam ettiğini kaydetmektedir.

Peçevi tarihinde de, Budapeşte muhafızı Aslan paşanın, bir hiristiyan Macarla kan kardeşliği ahdine giriştiği yazılıdır.

Merkezi Apeninlerde yaşayan Albruz'lar arasında cari olan ve kan kardeşliği yolu ile akrabalık tesiseden sistem bilhassa dikkati çekecek durumdadır. (Comparatico) ismini alan bu cemiyetin azaları, compari unvanını almakta idiler. Komparilerden herhangi biri diğerine fenalık yaptığı taktirde (melun) sayılırdı. Ahdini bozması ise küfür demekti.

Almanyada Helsmtedt ve Leiptig de de kan kardeşliği müessesesinin mevcudiyetini (Rochholz) ün (Deutcher Glaube) isimli eserinden öğreniyoruz.

Avrupadan sonra, Asya ve Afrikada da kan kardeşliği müessesesinin, kuvvetli bir şekilde adetler arasına yerleştiği yine tarihi hakikatlerle sabittir.

Arapların (kasama) yemini bu adetin bir şeklidir. Bu adet gereğince, kardeşlik ahdi yapmış olan insanlara mutayyibun ismi verilirdi.

Doğu Asyada göçebe halinde yaşayan (Hiong-nou) lar arasında da bu adet mevcuttu. Bunlar, sonradan batıya geçen Hünlerin ecdatlarıdırlar.

Mogollar arasında da kan kardeşliği adeti cari idi. Cengiz han, bir çok şeflerle kan kardeşliği tesis etmiştir. Bu adet, (anda) tabir edilir ve büyük bir sadakatle tatbik edilirdi.

Aynı adetin Siyamlılar arasında da cari olduğu, Michelet'nin Orijine du droit isimli eserinde yazılıdır.

Afrika ve madagaskardaki kan kardeşliği, kabileler arasında çok yaygın bir haldedir.

Dünyadaki insanların büyük bir kısmı tarafından bu suretle köklü bir anane haline getirilen kan kardeşliğinden başka bir de din sistemine bağlanmak suretiyle benimsenen kardeşlikler bulunmaktadır.

Esas itibariyle, bütün dinler kendi saliklerinin ve hatta bütün insanların yekdiğerini kardeş saymalarını telkin eder. Her dinin ilk tesisi sırasında bu kardeşlik mefhumu hakikaten matlup olan samimiyyet havasını da bulur. Ancak, saliklerin çoğalması, duygunun umumileşmesini sağlar ve neticede insanlar ,yeniden aynı ihtiyacın tesirleri altında kalarak bazı münferit gruplaşmalar halinde cemiyet kardeşliğinin tesisine lüzum duyarlar. Bu lüzum, dinler içinde tarikatlerin doğmasına sebep olan amillerden biri olmuştur.

İbranilerin tatbik ettiği tarikatler arasında Essenienler, bu bakımdan dikkati çekmektedirler. Bunlar, yaşama tarzları itibariyle, peygamberlerin hayatlarına uygun bir yaşama tarzı takip ediyorlardı. Tarikatin, ikinci yüz yılın ortalarında, Asmone ihtilalinden evvel yaşayan Has-

sidien (= Haşşaşin) lerden doğduğu tahmin edilmektedir. İbranilerin mukaddes kitabı Talmud, Essenienleri ilk Hassidinler olarak göstermektedir. Jozef tarafından yazılan Atiquités Judaiques ve Philon tarafından yazılan Wita Conterplativa isimli eserlerde bu tarikat hakkında etraflı izahat vardır.

Bu izahlara göre Essenienlerin azalarının sayısının 4000 adedi geçtiği zamanlar olmuştur. Bunlar, Filistinde muhtelif kasablarda dağınık halde otururlardı. Esas bulundukları merkez, Hazer denizi cıvarında En Guédi çölü idi.

Bulundukları yerlerde hayatları toplu olarak geçer, aynı kaptan yemek yerler, çalışmalarından aldıkları kazancı kendi aralarında eşitlikle bölüşürlerdi. Beyaz renkte elbise giymek adetinde idiler. Meşguliyetleri daha ziyade ziraat sahasında toplanırdı. Ticaretle uğraşmazlardı. Ziraat yapmıyanlar, diğer sanatlarla uğraşırlardı. Yalnız, taarruz silahını asla imal etmezlerdi.

Ne altınları, ne gümüşleri, ne d ehizmet edecek esirleri vardı. İhtiyaçları da çok mütevazi idi. Dünyanın bütün zevklerinden el çekmiş gibi idiler.

Pek çokları, kendilerini kirleteceğini iddia ettikleri için evlenmezdi, evlenenler ise, yalnız neslin üremesi gayesiyle bu işi yapar ve kadının hamile kalmasından sonra onunla münasebetini keserdi.

Esenienlerin tarikatine girmek için bir senelik bir namzetlik devresi geçirmek şarttı. Bu devrenin sonunda namzet, ritüelik bir temizlikten geçirilir, bundan sonra beyaz bir elbise giyer ve önüne de beyaz bir önlük takardı.

Müptedinin ilk aldığı vazife, bir kazma alarak tabii ihtiyaçları için bir çukur açmaktı. Bundan sonra iki sene daha bekletilir ve bu müddet te tamamlanınca hususi bir merasim yapılarak namzede yemin ettirilirdi. Bu yemin-

de, birlik refiklerinden hiç bir şey saklamamak, birliğin esrarından hiç birini fâş etmemek ve meleklerin isimlerini açıklamamak taahhüt ettirilirdi.

Namzet, bu yeminden sonra asli aza olurdu.

Azalar biribirine, kardeş, diye hitap ederlerdi. Sadakalar, müşterek bir kapta muhafaza edilir ve gizli olarak muhtaçlara verilirdi. Her şehir ve kasabada bir birader, ziyarete gelecek kardeşleri müsafir etmekle vazifelendirilmişti.

Esenienlerin hayatları çok muntazamdı. Gün doğmadan kalkarlar ve dualarını yapıp hemen iş başına giderlerdi. Gün ortasında buluşurlar ve tekrar dualarını yaptıktan sonra yemeklerini yerler ve yine çalışmaya koyulurlardı. Bundan sonra, akşam olunca beraberce akşam yemeğini yerlerdi. Bu yemek kudsi bir mana taşırdı.

Esenienlerin davaları ahlaklı olmak ve ruhen tekamül etmekdi. Arzuları, adaletin tam ve mutlak şekilde tecellisi idi. Harici alemle temasta, çok namuslu hareket ederler, hiç kimseyi hakir görmezler, herkes için hayır dua ederlerdi.

Yetim ve kimsesiz çocukları prensiplerine uygun olarak yetiştirmeyi vazife bilirlerdi. Hakikat yolunda da olsa, asla yemin etmezlerdi. Mabetlere hediye getirmek adetleri idi ama kurban kesmezlerdi.

Esenienler, Allahın her şeye kadir olduğuna ve icraatının kanuni bir sistem içinde cereyan ettiğine inanıyorlardı. Metafizik telekkileri itibariyle Tetragramdan mülhem oldukları tahmin ediliyor. Mahiyeti açıklanmıyan bu isim, ancak inisye olanların bilgisine sunulur ve çok gizli tutulurdu.

Esenienlerin üzerinde etüdler yapmış olan rahip (Epidhane) ın bildirdiğine göre, bunlar, ilk insana (Adam

Kadmon) ismini vermekte idiler. Bu insanın evvela Hünsa olduğuna ve sonra ikiye ayrılarak, erkek tarafın oğul ve dişi tarafın da (ruhulkudüs) ü teşkil ettiğine inanıyorlardı. İnandıkları peygamber Musa peygamberdi ve ona hakaret edenin ölümle cezalandırılması gerektiğine inanmakta idiler.

Ruhun ebedi olduğuna inanıyorlar, fakat öldükten sonra dirilmek gibi bir hadiseyi kabul etmiyorlardı.

Din sistemi içinde kardeşlik prensipini kabul eden tarikatlerden, yine İbranilere ait olarak (Pharisaisme) i saya biliriz.

Bu tarikat de esenizmin prensiplerini benimsemiştir. Yalnız, mensupları halk arasına daha fazla karışmakta, ve politikayı dine alet etmek ve hayatı da dini bir sistem içine sokmak gayretini gütmekte idiler.

Hiristiyanlık içinde kardeşlik sistemini tesise çalışan bir tarikat olarak Madenci kardeşler (Frères mineurs) tarikatini alabiliriz. Bunlara daha umumi olarak (Fransisken) de denilmektedir.

Bu tarikatın kurucusu olan (Fransua), tam bir rahip hayatı yaşamıştır. Gece uykularını feda etmiş, oruç tutmuş, ve yemeklerden lezzet almamak için bunların içine kül, silis tozu gibi maddeler ilave etmiş ve zamanlarını hep dua ile geçirmiştir. Bu zat, nefsini terbiye etmek için kendisine bedeni cezalar da tertip ederek her gece sırtını bir zincirle dövmüştür. Bütün arzusu insanların biribirine karşı şefkatli davranması ve sıcak bir kardeşlik havası içinde birleşmelerinin sağlanması idi. Tarikat mensuplarının daima fakirlik içinde kalmalarını ister, ve insanlarla sıkı temas tesis ederek daima iyilik ve şefkat telkin etmelerini tavsiye ederdi :

— Gidiniz, insanlara gidiniz... Onlara biribirlerini sevmeyi telkin ediniz... Onlar sizi belki bir budala veya deli

sanacaklar... Ama, siz yine telkinlerinize devam ediniz... Bir gün belki sözlerinizin bazı hakikatler sakladığını anlayacaklardır...» derdi.

Tesis ettiği nizamın kaidesi basitti. Bu tarikat kardeşlerinin kendilerine ait hiç bir şeyleri olmayacaktı... Bu dünyada yalnız, yabancı seyyahlar gibi dolaşacaklar ve yalnız fakir ve düşkünlere yardım etmek için Allah yolunda hizmette bulunacaklardı. Bu sebeple, fakirler için sadaka istemekten çekinip utanmayacaklardı.

Tarikat mensuplarının kıyafetleri, yünden bir pelerindi. Bellerine zünnar bağlarlar, ayaklarına da adi bir sandal giyerlerdi. Geçimleri de aldıkları sadakadan ibaretti.

Dini kardeşlik müessesesinden dir diğeri de Dominiken tarikatidir. Bu tarikatin müessisi olan Sendominik, 1170 senesinde doğmuştur. Bu zat da nefsine eziyet eder, şarap içmez, belinde zincirden bir zünnar taşırdı. Öldüğü zaman, yatağının külden olduğu görülmüştür. Ömrünün 10 senesini dini telkinlerde bulunmakla geçirmiştir. Daima basit libaslar giymiş ve yaya yürümüştür. Tesis ettiği tarikate (Vaiz kardeşler) tarikati denilmektedir.

Gerek Fransiskenler, gerekse Dominikenler süratle inkişaf etmiş tarikatlerdir. 1277 senesinde Dominik mahfilleri 417 adedi bulmakta idi. Fransisken mahfilleri ise, daha 1260 senesinde 1808 sayısını bulmuştu. Her mahfilde asgari aza sayısının 12 olduğu tahmin edilmektedir.

Kardeşlik müesseseleri hakkında vermiş olduğum bu izahlara daha bir çok misaller eklemek mümkündür.

Bu suretle, kuruluş sebepleri değişik olmasına rağmen kurulan çeşitli müesseseler bünyevi ve fıkri karakteri ile sosyal bir nizam içinde yaşamak için dünyaya geldiği anlaşılan insanlığın, bu karakteri içinde, kardeşlik ya-

ratmak ihtiyacının da saklı bulunduğu hakikatini ortaya koyan açık deliller halindedirler.

Hakikaten, insanın psikolojik tahlilinde, (Tendances altruistes) denilen ve diğer insanlara karşı alaka taşıyan meyillerin bulunduğu göze çarpar.

Bunlara (Tndances sociales) de denilmektedir.

Bu meyiller sevki tabii halinde tecelli ederler. İnkişaf etmeleri için başlıca üç şartın bulunması gerekir :

1 — Tesanüt ve iş beraberliği,

2 — Irk, dil veya itikat ayrılığı gözetilmemesi,

3 — Tarihte veya mefkurede beraberlik.

Bazı filozoflar, bu gibi hisleri bir egoistlik tezahürü gibi göstermişlerdir. Spinoza, egoizmin diğer bütün hislerin esası olduğunu iddia ederek Altruist temayüllerin de bu duygunun bir safhası olduğunu söyler.

Filozof (La Rochefoucauld) da aynı düşüncededir. Ona göre, dostluk, en samimi ve menfaatten uzak zannedilen şekilde bile izzeti nefsimizin bir şeyler kazanmak istediği bir ticaret muamelesidir. Muhabbet de, başkasının nefsinde kendimizi sevmektir.

Bu düşüncelerin doğru olmadıkları bedihidir. Ancak, mevzu ile alakalanan ciddi filozofların böyle bir tarife gitmek zaruretini duymaları dikkati çekecek bir meseledir. İnsan ruhunda, sahih ve samimi duygular bulunmasaydı sahte duyguları tefrik etmeye imkân olmazdı. Ancak, insan ruhunun da karakteri itibariyle çok seyyal bir mahiyet taşıdığını unutmamak lâzımdır.

Spinozanın ve Rochefoucoldun, egoizmi hakim unsur halinde görmelerinin sebebi, insan karakterinin bu seyyaliyeti dolayısiyle vukua gelen tezahürlerin ekseriyyetle bencil bir durum göstermesinden doğduğuna şüphe yok-

tur. Halbuki, insan ruhunda, aynı siyakta olmasa bile digergam bir karakterin de saklı olduğu bellidir. Bu husus·ta filosof (Ogust Comte) un yaptığı tahliller enteresandır. Bu filosof, (pozitif felsefe) isimli eserinde diyorki :

(Hususi hayatımız da dahil olduğu halde, arzularımız arasında bir ahengin teessüs etmesi, ancak samimi ve tabii bir adet halinde devamlı iyilik yapmak meylinin, hislerimize hakim olması şartıyla mümkündür. Bu meyil, diğer meyillerimizde olduğu gibi, evvela şaşkın ve kör bir mahiyet taşır. Bu meylin, hakiki istikameti alabilmesi için muhakemenin yardımı lazımdır.

Hakikaten ,günlük tecrübeler de göstermiştir ki, iyilik duygusunun isabetli olarak belirmesi için fikrin yardım etmesi şarttır. Tabiatin insana verdiği zeka ve gayret, birinin aram, diğerinin de tatbik hassalarına sahip olması dolayısıyla şuurda devamlı ikaz ve vazifesini görürler. Bu duygular da bu suretle aradıkları faaliyet sahasını bulmuş olurlar.

Böyle tabii bir zemin mevcut olmasaydı, her iki hassa da verimsiz teşebbüsler içinde dümura uğrayarak uyuşup kalırlardı.

Ahlaki sistemimizin toplu kalması, bu suretle ancak muhabber ve alakanın, fikrî ve icraî varlığımızda hakim olmasıyla mümkün olabilmektedir.

Aslında, zekânın ruhi incizap üzerinde yarattığı umumi tesirin herhangi bir netice meydana getirdiği pek bilinemez. Fikir, hakimiyet mefhumundan ziyade hizmet duygusuna tabidir. Hakim kudret haline geldiğini hisseder etmez herhangi bir emeli tatmin etmek gayretinden kurtulamıyacağı için derhal şahsiyetin hizmetine girer.

Filhakika, hakiki amiriyet her şeyden evvel kuvvete muhtaçtır. Fikir ise ancak ışık ve ziya verebilir. Hareket kudreti ona hariçten gelmelidir.

Muasır bilginlerin hevesle sarıldıkları metafizik nazariyeler, sunî tezahürlerden uzak tutuldukça bir takım iddialı hayaller olmaktan daha ileri gidemezler.

Ne kadar doğru olursa olsun, hakikatin keşfi ile elde edilen netice, alışılmış olan ahlak sistemine istikamet verecek kudreti yalnızca yemin edemez. Yalnız ve sırf zekâ kuvvetsiz ve cılızdır. Netice alabilmesi için herhangi bir alakanın tepkisinden yardım görmelidir.

Pozitivizm, sempatik duyguların, egoist tepkilere, ictimai duyguların da şahsiyet üzerine olan tesirlerini ayarlamak gayesini gütmektedir. Bu suretle, pozitif ahlak, yalnız metafizik ahlaktan değil, teolojik ahlaktan da farklı olarak belirmektedir. Bu ahlak, insanlığın saadetini gerek fert ve gerekse cemiyet olarak iyi niyetin son haddine sahip mütekabil sevgiler tesisi suretiyl esağlamak amacındadır. Bu duygular ise, insanlığın en fazla yayılmaya müsait olan ve her ferdi muhatap yapabilecek vüsatte bulunan en tatlı duygularıdır.

Her mahluk, ister insan ister hayvan, harici bir sevgiye sahip olmazsa yaşama şartları yalnız kendisinden ibaret olan bir hacım içinde kapalı kalır. Bu suretle de, tabii bir şekilde kendi kendini kaba bir uyuşukluğa veya, manasız ihtilaçlara sürüklemiş olur. Bunun için hakiki saadet, hatta liyakat, şahsi manası içinde bile sempatik duyguların hareketlenmesinde saklıdır.

Diğerleri için yaşamak, bu suretle pozitif ahlakın tabii bir hulasasının ifadesi olmaktadır.

Kalbin ve fikrin beraberliği bu günün ruh anarşisi içinden bir insaniyet akidesinin doğmasını sağlamıştır. Bu akide, yirmi asırdan beri insanlığın bulamadan devamlı olarak aradığı şumullü dinin esasını teşkil etmektedir.

Bundan böyle, birlik ve beraberliğimiz, umumi olsun,

ferdi olsun, mevcudiyetimizi ,bir anda bütün şahsiyetleri topluluğuna alacak olan bu ebedi varlığa intikal ettirmek yolunda tecelli etmelidir. Bu topluluğun nasibi ise, tabii kanunların gidişine uyarak beliren ferdi veya sosyal duygularımızın, düşüncelerimizin ve hareketlerimizin daha yükseklere ulaşmasını sağlayacak olan alaka ve sevgidir.

Şuhalde, pozitif dinin ana hatlarını şu üç cümle ile ifade edebiliriz :

Prensibi, sevgi... Kaidesi, nizam... Gayesi, terekki...

Hayata müsbet bir istikamet vermek içinbu formülü tam olarak benimsemekten başka çare yoktur. Bunun için de, sevginin tam bir kardeşlik halinde benimsenmesi gerekir. Bu sistemin ahlaki ve estetik icabıdır.

Nizam ve terekki ise politik ve ilmî'dir... Bu suretle müsbet ve faal unsurlara yakışan en güzel vasıflar ortaya çıkmış olur.»

Ogüst Komtun bu sözleri, beşeri hislerin ilmi bakımdan yapılan tahlillerinde de kardeşlik duygusunun bir ihtiyaç halinde şüur altında saklı kaldığını göstermektedir. Dünyada, insanın varlığının belirmesinden itibaren bu günkü fikir seviyyesine tedrici merhalelerle ulaştığı münakaşa edilmiyecek hakikatlerdendir. Bu vakıa, insanlığın ilerisini de daima kademeli bir tekamülün safhaları içinde bulunduracağının delilidir. Bu tekâmülün husulü için tek çare elbetteki insanın ferdiyetten uzaklaşması, yani cemiyet hayatı içinde biribirine yaklaşmasıdır.

Bu yaklaşmanın sıcak, samimi ve sevgi dolu bir ruh taşıması gerekir. Bu ise, bir kelime ile ifade edilirki o da kardeşliktir.

Şimdi, bir kardeşlik müessesesi olan Masonluğa gelelim... Gerek ritüelleriimizin tetkiki, gerek an'anelerimiz ve

gerekse dış alemin hakkımızdaki telekkisi bizim kardeşliğimizin tam ve mükemmel bir sistem içinde bulunduğunu gösterir.

Artık, ilmen ve mantıkan da sabit olduğu üzere, kardeşlik telekkisi sun'i bir telekki değil, tabiî bir icap ve psikolojik bir zarurettir. Artık, hümanist bir ruh taşımak, fikir ve ruhu ile insanlık vasfını tam olarak kazanmak isteyen her fert, kendini insiyaki egoizmden kurtarmak için bu kardeşlik yolunu seçmek ve bu yolun davasına katılmak zarureti ile karşı karşıyadır. Şüphesizki, bu vasfı kazanmak için bir dernek azası olmak şart değildir. Derneğimize aza olmayan nice insanların masonik vasıflara sahip olduklarına her zaman şahit olmaktayız.

Bu arada, belki dernek azası olduğu halde, masonik vasıfları zaif olanların da bulunabileceği gibi...

İşte, bizim en önemli vazifemiz bu suretle kendini göstermiş oluyor. Bu vazife bir taraftan birliğimizin içine henüz girmemiş olan kardeşleri bünyemize almak, diğer taraftan da birliğe girmiş olduğu halde hakiki kardeşlik ruhunu kavramamış olanlara bu duyguyu hazmettirmek...

İnsanlığın şuuru altında şiddetli bir ihtiyaç olarak saklı duran insanlık sevgisinin, fikirle inkişaf eden tezahürünü ifade eden tabii birlik olarak Masonluk, her mütefekkirin hakikaten muhtaç olduğu en sıcak muhiti teşkil etmektedir. Bunu bildirmek de, bilmek de bu günün masonuna veya mason ruhlu mütefekkirine düşen en esaslı vazifedir.

Cehlin karanlığında doğru yol bulunamaz. Sana doğru yolu ancak Fikir Maş'alesi gösterebilir.

el-Mu'arrî

HAYAT ve KÂİNAT PROBLEMİ

Yazan : Thr. Vlizides

Çeviren : Necdet Ekrem OLCAY

Die Bruderschaft. Hefte : II, November 1961 de çıkan ve Thr Vlizides tarafından yazılmış olan UBER EINE KOZMOTHEORIE'nin tercümesi :

Maddenin, Aklın ve Hayatın birbirine organik olarak bağlı bulunduklarını ifade eden problem gibi bütün Metafizik problemler ve bütün Felsefi sistemler, düşünce tarzımızın iyi bir şekilde ilerlemesi sayesinde bugün kabul edildiği gibi, birçok kozmotheorie ile çözülebilir.

Tabiat ilimleri bakımından kelimenin tam manasile bir kozmoteori yok ise de Dinler ve izah edilemeyen bazı bilgiler bakımından Kosmoteori mevcuttur. Çünkü ruh problemleri ile Allah kavramının Tabiî ilimlerin araştırma metodlarile yakın bir ilgisi yoktur. Bir felsefi sistem olan Materyalismus da Tabiî ilimlere aid bir teori değildir.

«Herşeyi bir prensibe bağlamak mümkündür» şeklinde ifade olunabilen yukarıki düşünce ile Phenomen (Fenomen) prensibinden hareket edelim. (Burada fenomen insan, varlık, eşya ve olay anlamiyle kullanılmıştır.)

Fiziksel ve kimyasal olaylarla igili araştırmalar elde olunduğu gibi bütün maddeler ve dolayısiyle bütün kâinat, elektronların muhtelif şekilde ve miktarda toplanmasından, Entegrasyonundan başka bir şey değildir. Tek bir Elektros diğerleri ile birleşerek Atomu ve Atomlar birleşerek cisimleri ve cisimler birleşerek meselâ Yıldızları ve onlar da kainatı teşkil ederler ki bu sonuncular da dairesel ve ters yöndeki bir hareketle elektronları ortaya çıkarırlar.

Bütün kimyasal elemanların atomları bir çekirdek ile birkaç elektrondan ibaret bulunur. Herşeyi ortaya çıkaran bu elektron acaba nedir ?

Bilinen bir ilmî teoriye göre, elektron, belirli bir enerjinin elementer, yanı ilk bilinenin pek cuzi bir miktarıdır. Bu da pek küçük bir maddedir.

Ontolojik (varlık bilgisi) olarak madde ile enerjinin farkını bilmiyoruz. Yine madde ile enerji arasında bulunan rölasyonların, bağların ve birçok bilinen ve fakat izah edilemiyen tarafları mevcuttur.

Matematik formüllerle gösterilen bir ifadeye nazaran, dünyadaki kütlelerin, maddelerin miktarları sabittir, diğer bir ifadeye göre de bir madde enerji şekline giriyorsa, bu madde ile ortaya çıkan enerji birbirine identik (tevem) bulunur.

İlmî araştırmalar, verilmiş ve belirli bir olaydan veya bir durumdan başlarlar ve fakat bir elektrondan başlamazlar. Fakat biz araştırmalarımıza, lojik olarak elektrondan başlayabiliriz, ve diyebilirizki, «Daimi, ezeli, yegâne bulunan ilk substans, yani cevher ve ayni durumda olan bir ilk enerji vardır ve bundan bilmediğimiz bir şekilde elektron teşekkül etmektedir.» Bu iki elemanın birbiri üzerine nasıl bir tesir yaparak elektronun hasıl olduğunu tasavvur ve tahayyül ederek izah etmek mümkün değildir.

Biyolojik fenomenler için de durum aynidir, yani hayatın ilk ana cüz'ünün fiziksel ve kimyasal açıklaması yapılamamaktadır, fakat ilk biyolojik cüz'ün, varlığın bir toplumu, bir entegrasyonu tamamlamayı yani hücreleri, nesicleri, organları, basit canlıları veya çok tekamül etmiş canlıları ortaya çıkarır. Diğer taraftan canlılarda her hareket ve her olay kendi amacına ve gayesine uygun bir şekilde ceryan eder

ve bir canlı varlık kendi başına bir kül teşkil eder. Fakat başlayıp insan gibi tekemmül etmiş canlıların hayatı, ayrı ve ikinci bir varlık değil, bilakis birinci ve prensipiyel (mebde) olan varlık içindedir. Yani umumi bir prensip olarak bir ilk canlı varlık mevcuddur diyebiliriz.

Psikolojik ve ruhî fenomenler, insanların iç alemlerinde yaşanmaış olan olaylardır. Bunlar bir kimse için bilinen, idrak edilen bir küllü teşkil ederler. İşte böyle biz canlı Sübstans'ın nasıl ortaya çıktığını bilmiyoruz. O halde lojik olarak kabul edebilirizki, bir höcreden ve yaşayan bir Sübstans'dan (yani genel terimile Plazmadan) ve kendi iç alemine aid bulunan idrak bizzat ben'i (moi) yi ortaya çıkarmıştır. Bu itibarla kabul etmek gerekir, ki cevher olarak insanlar içinde bir varlık mevcuddur. Bu varlık, bütün ruhi ve manevi fenomenleri ortaya çıkarır. Bu fenomenlerde ruh, can ve şuur'dur. Can ve şuur da hislerile, arzularile mevcudiyetlerini bize gösterir.

O halde insanın bir iç varlığı, bir idrakı, bir anlama kabiliyeti ve bildiği ahlakî, hareketi ve iç aleminde geniş istekleri bulunmaktadır.

Bu hususta daha ileri giderek ve lojik olarak söyliyebilirizki, «İnsan kâinatın en mütekamil bir varlığı olmayabilir. Daha ileri varlıkların kainatta bulunmaları mümkündür ki, bunların ruhi ve manevi alandaki fenomenleri insanlarınkinden daha yüksektir ve insanların ruhi varlıkları bütün kâinatta mevcud olan bu çok ileri ve manevi varlığın bir cüz'üdür. Böyle üniversal ve münferid bir ilk ruhi varlık, daha yüksek bir bilgiye, daha yüksek bir isteğe ve daha yüksek bir idrakâ sahiptir.»

Böylece biz, fenomenlerden şu 3 umumi prensipe ulaşmış bulunuyoruz : 1 — Kainatta bir ilk madde ve ilk enerji vardır. 2 — Kâinatta bir ilk hayat varlığı mevcuttur. 3 — Kainatta bir ilk ruh bilinmektedir.

Elektron, madde, enerji, hayat, insanların ruhi varlıkları gibi insanların araştırmalarına konu teşkil eden Doneler, bu ilk varlıklardan teşekkül eder. Şimdi artık şu sual cevap beklemektedir : Bu ilk 3 varlık, bu 3 prensip acaba birbirinden ayrı ve aralarında hiçbir bağ bulunmıyan MÜESSİR'ler midir ? Yoksa bunlar esasında daimi ve ezeli tek bir substans (Cevher) mıdır ? Veya bunlar böyle bir sübstans'dan mı doğmuştur. Ve bu sübstans'ın bazı hakikatleri felsefî açılardan akıl ve izanı ile idraki mümkünmüdür ve bütün yaratmaların esas ve biricik sebebi bu cevher midir ?

Kabul etmek gerekirki, bu sübstans bir tek prensiptir yani bu sübstans ALLAH'dır, onun aklı yaratır ve onun etkisi idrakin dışındadır. İnsan bu ezeli ve bir tek olan sübstans'ı tehayyül eder ve belkide şekillendirir ve fakat onu iyi bir şekilde açıklayamaz.

Aklın dizginin ihtirasa kaptırma ki onun sevdasiyle serhoş olmayasın.

Şirazlı Sadi

TEKNİK'in KUDRETİ

İzmir Lo.·.

★ M. Karaferyalı ★

Ele almak istediğim mevzu : Teknik terakkiyat ve manevî değerlerimizdir.

Devrimizin bariz hususiyetlerinden birisi de, manevî, ahlâkî tekâmülün, teknik ilerlemeleri pek yavaş bir tempo ile takip etmesidir. İnsanlık tekemmülünün geçirdiği safhalar tetkik edildiğinde, insanların maddiyata daima üstün bir kıymet verdikleri görülür.

Bugün, bu kadar hayranlığımızı uyandıran teknik ilerlemelerin, yalnız bir dış medeniyete inhisar etmesi, insanları adeta maneviyattan uzaklaştırması, iz'an sahibi kimselerde huzursuzluk yaratmaktadır. Manevî değerlere az kıymet veren cemiyetlerin, Teknik üstünlükleri dolayısıyle, insanlık kaderi üzerinde söz sahibi olmaları, endişeleri artırmaktadır. Bu teknik ilerleme manevî hayatımızdaki tekâmülle kıyaslanınca, temel hissiyat ve duygularımızdaki inkişafın, nispeten az olduğu görülür. Hernakadar artık gözlerimiz, insanların arenalarda, vahşi hayvanlar tarafından parçalandığını görmeğe tahammül edemiyorsa da, harp psikozu dediğimiz hallerde, insanların elektrik fırınlarında yakıldıklarını duymaktayız. Sebepler ne olursa olsun, bu hâdiselerin tekerrürü, parlaklığı ile iftihar ettiğimiz medeniyetin, manevî, insanî cepheden ne kadar takviyeye muhtaç olduğu kendiliğinden ortaya çıkar.

Son asırlara kadar teknik ilerlemelerin yavaş oluşu bu mübayeneti pek farkettirmemiştir. Ancak bugün dahi eski medeniyetler tetkik edilirken, en çok hayranlığımızı uyandıranların, manevî hasletlere hakikî değerlerini ver-

miş olanlardır. Eflâtuna duyulan hayranlık, hiçbir zaman teknik buluşları ile, memleketini üç sene düşmana karşı müdafaa etmiş olan Arşimetten aşağı olmamıştır. Eski Yunan medeniyetinin pralaklığı, belki bir dereceye kadar, bu ahengin tama yakın olmasındadır. Yine denebilir ki tarih, kuvvetlinin zayıfı dize getirme çabasından ibarettir. İlim, fen ,medeniyeti altın kanatları üzerinde, refaha, saadete uçururken, daima muhteris bir el bu güzel kuşa uzanmış, onu kendi amaline ram etmek istemiştir. Fakat kaba kuvvetin, kendisini en güçlü zannettiği zamanlarda dahi, Pelikan efsanesind eolduğu gibi, etrafında yiyecek birşey bulamayınca, kendi kalbini yemeğe başlamıştır. Bu yüzden insanlık, zaman zaman zulmetlere boğulmuştur. Ancak, en karanlık devirlerde dahi, manevî kuvvetin imdada yetiştiği görülmüştür. Dinler, insanlıktan en ümit kesildiği zamanlarda ortaya çıkmışlardır.

Fakat ne yazık ki, manevî huzur yine uzun sürmemiştir. Bu sefer hükümranlıklarını, din taassubu üzerine kuranlar, yeniden ortalığı zulmete boğmuşlardır. Uzun asırlar, dünya işlerini, sureta dünya işleri ile hiç alâkaları olmayan, din adamları idare etmişlerdir. İstanbulun fethi, Bizansın çöküşü, Osmanlıların Avrupa kıt'asına sür'atle yayılmaları, Avrupalıları, bulundukları atalet uykusundan uyandırmıştır. Genç Padişah fennin bütün imkânlarından faydalanırken, Bizanslıların tapınaklara kapanıp dua ile vakit geçirmeleri, halaslarını duada görmeleri ,baka ihtilâçları içinde çırpınan Avrupalıların gözlerini açmıştır. (Ne garip tecellidir ki bu ilhamı verenler aksi istikameti tutmuşlardır.) Yavaş yavaş hürafenin yerini müspet düşünce, batılın yerini aklın hâkimiyeti almıştır. Descartes "düşünüyorum, demek varım" diyebilmektedir. Lavoisier, müspet tecrübelerinin neticesini kanun haline koyabilmektedir. Artık insan, kendi yapamadığını, tabiatın kudretine dayanarak yapmağa başlamıştır. Su, susuzluğunu giderecek bir mayi olmaktan çıkmış, bu-

harından istifade edilerek, bir lokomotifi hareket ettirmeğe yarayacak bir kuvvet haline gelmiştir. Makine denen kuvvet dünyanın çehresini değiştirirken, insanın ruhunda da yeni ihtiraslar uyandırmıştır. İnsan, zayıf bedeni ile yapamadığını, zekâsının kudreti ile yapmağı düşünmüştür. Bu şekilde alabildiğine kuvvetlenecek ,herşeye kadır olacaktır. Keza ömrünü uzatmadığına göre, zaman, mesafe mef'umlarını ortadan kaldıracak, daha fazla bilgiye, daha fazla görgüye sahip olacaktır.

Bu ihtirasla keşifler biri birini takip etti. Bir nesil evvel masal diye dinlenenler, bir nesil sonra hakikat oldu. Tarihte görülmemiş bir kudret insan benliğini kapladı : Teknik İlerleme.

Bu öyle bir İlâhtı ki, kendisine tapanları göklerde uçurur, nimetlere gark ederken, kendisine sırt çevirenleri insafsızca yere sererdi. Fakat, bu sür'atli tekâmülde de tabiat kanunu kendisini göstermekte gecikmedi. Çabuk büyüyen, çabuk inkişaf eden herşey gibi, bu sür'atli tekâmülün de noksan bir tarafı kalmıştı. Beden kuvvetlenmiş, ruh cılız kalmıştı. Kuvvet çoğalmış, onu muvazeneli idare edecek ruh hasleti inkişat etmemişti. Basit ruhlu muazzam kuvvet ilk denemesini birinci dünya harbinde yaptı. O zamana kadar, yüzbinlerle sayılan kurbanlar, milyonlarla sayılmağa başlamıştır. Dört sene müddetle bu teknik kudret mütemadiyen dişlerini bilemiştir.

Harbi müteakip, insanlar ,bu facıanın bir daha tekerrür etmeyeceğine inanmak istemişlerdir. Fakat ruhsuz bıraktıkları muazzam kuvveti yine unutmuşlardı. O ise, ikinci bir deneme için, bütün imkânlarını seferber etmiştir. Önüne çıkan ilk fırsattan azamî istifade etmiştir.

Netice : Bütün sakinleri ile bir şehri, bir an de, imha etmekle AZAMÎ KUDRETİNİ göstermiştir.

Bugün şahit olduğumuz manzara ise şudur :

Bir tarafta fezaya insan fırlatılırken, diğer tarafta ayni insan bir şehrin Doğusundan Batısına geçememektedir. Garp medeniyetinin el uzattığı, başka bir Afrika şehrinde bir yanda medeniyet sembolü olarak atom patlatılırken, diğer tarafta suçu şu veya bu şekilde doğmuş olan diğer bir insan sokak ortasında öldürülmektedir.

Bu olayları basit birer iktisadî vetireye irca etmek imkânsızdır. Bu olaylar insanlığın içine düştüğü manevî boşluğu bütün dehşeti ile ortaya koymaktadır. İstemeyerek çizilen bu tablo, Dünyanın Masonik inanışlara ne kadar muhtaç olduğunu belirtmektedir. Samimî olarak, Masonik ümdelerini temessül etmiş bir insanın böyle acılara alet olması, veya bigâne kalması tasavvur edilemez.

O halde parolamız, şimdiye kadar olduğu gibi, şimdiden sonra da ve daima artan bir imanla :

Sonsuz bir insanlık sevgisi ve Milletler üstü bir kardeşlik duygusu.

Kendisindeki talâkat ve zekânın başka kimsede bulunmadığını sananların içlerinin bomboş olduğu çabuk meydana çıkar.

Sophokles

AVRUPADA FRANMASONLUĞUN İNKİŞAFI (*)

Muhtelif Kaynaklardan derleyen Faiz POROY B.·.

F R A N S A

Bidayetten İhtilâli Kebire kadar

Dünya büyük bir cumhuriyet olup milletler birer aile ve insanlar da bu ailelerin birer ferdidir. Bizler uyanık münevver düşünceli temiz ahlâklı insanları birleştirmek istiyoruz. Masonluk camiasının fazilet, ilim ve din gibi evsafı mümeyyizesi bütün insanlığa teşmil edilmeli ve bu sayede bütün milletler efradı birbirlerini yakından tanıyarak seveceklerdir. Franmason cemiyetleri sözlerinde duran iyi insanlar, iyi vatandaşlar yetişdirmek için kurulmuştur."

Ramsay diyor ki, başka memleketlerin büyük üstadları, üniversel bir cep kitabı için lüzumlu malzemeyi tedarik edebilmek için bir çok alim ve san'atkârları cemiyetlerine almışlardır. Bu cep kitabı, politika ve teoloji hariç, bütün ilimleri kapsar. İngilterede 1728 senesinde Ephraim Chambers isimli bir mason "Cyklopedia" ismi altında böyle bir esere başlamış bulunmakta idi. Biraderler işbirliği yaparlarsa böyle bir eserin tedvini çok kısa bir zaman içinde mümkün olur. Böyle bir eserde yalnız teknik tabirler ve onların menşeleri izah edilmemekte, her ilmin tarihçesi yapılmakta, esasları ve bu ilim kolunda nasıl çalışılacağı izah edilmektedir. Böylece bütün milletlerin bilgileri bir eserde toplanmış olacak ve her ilim ve san'atte iyi, güzel, büyük, nurlu olan hususları ihtiva eden bir üniversel kütüphane yaratılmış olacaktır. Böyle

---

(*) Derginin 46. sayısından devam.

bir eser seneden seneye genişleyecek ve her tarafta gıpta yaratacaktır." İşte Ramsay'ın meşhur nutku ve ihtiva ettiği mühim tavsiyeler bundan ibarettir.

Ramsay'ın bu nutku dünyanın her tarafından büyük tepkiler yarattı. Böyle bir ansiklopedinin meydana getirilmesi arzuları doğdu. Bilhassa 1713 - 1784 senelerinde yaşamış olan Denis Diderot böyle bir eseri kaleme almış ve birinci cildi 1752 senesinde neşretmiştir. Diderot bunu takiben daha 23 cilt neşretmiştir.

Eflâtunun tedrisatından ilham alan ve tam mamasile bir Pantheist ollan Diderot, "Hakkı" doğruda, güzelde ve iyide görmüştür. Diderot'un "İnsanları birbirinden ayıran şey, hakikatı tanımak ve iyi olanı yapmaktır" sözü artık tarihe geçmiş bulunmaktadır.

Ramsay üstadın bütün fransız localarında büyük bir tepki yaratan bu konuşmasının metni Kardinal Fleury'yede ulaştırılmıştı. Ancak kardinal, kardeşlerin artık Avrupayı sulh ve sükûna kavuşturulması ümidini yerine getiremedi. 1846 senesinde Amsterdamda neşredilen ve çok sür'atle taammüm eden "Ezilen Franmasonlar" isimli bir makale çıktı. Bu eserin müellifi Abbé Laroudan idi. Bu rahip, franmasonların kardeşlik, müsavat ve hürriyet prensipleri ile istihza etmekte idi. Hal ve keyfiyet böyle olmakla beraber, bir Franmason aleyhtarı ilk def'a ve Fransız İhtilâli Kebirinin sloganı olacak olan Kardeşlik, Musavat ve Hürriyet kelimelerinden ibaret olan vecizenin propagandasını yapmış oldu.

Antin Dük'ünün vefatından sonra, büyük Üstadlık Cllermont Dükü Louis de Bourbon'a tevcih edildi. Müşarünileyh, 25 Aralık 1743 senesinde "La Concorde" locasında büyük merasimle is'ad edildi. Fakat Kral, ancak 1747 senesinde bu tayini tasdik etti. Büyük Üstad bu vazifeyi ölüm senesi olan 1771 senesine kadar muhafaza etti. Bu büyük üstad, biraderlerin durumlarını islâh için

malesef hiç bir gayret sarfetmemiştir. Ancak zamanında yüksek dereceler ihdas edilmiş bulunmaktadır. "Quartier La tente" üstad, remzi dereceler masonluğun ilk mektebi, felsefi dereceler ise yüksek mektebidir diyor.

1771 senesinde Clermont Dük'ünün vefatı üzerine ve tavsiyesine uyularak Marki Louis Philippe de Chartres büyük üstad seçilmiştir. Bu tarihten itibaren fransız Franmasonluğunun kalkınma, gelişme devresi başlamıştır. Bu tarihlerde Diderot, Monstesquieu, Helvetius, Marquis de Lafayette, Pariste Amerikan elçisi olan Benjamin Franklin, heykeltraş Houdon, şairlerden Chenier ve Boucher, Danton, Camille Desmoulins, Talleyrand, tarihçi Pastoren Paristeki "Les Noeuf Soeuls" "Dokuz hemşireler" locasında nuru ziyaya kavuşmuşlardı.

Bu tarihten itibaren Localarda yeni bir zihniyet hüküm sürmeğe başlamış ve Fransız Grand Orient'inin 1775 tarihli bir sirkülerinde şöyle denilmektedir : Kanun, cumhurun iradesinin bir faidesidir. Bu derin ma'naya Amerikan anayasasının temelini teşkil eden 12 Haziran 1776 tarihli Virginia Kanunnamesinde ve Fransız İhtilâli Kebirinin neticesi olan kanunlarda da tesadüf edilmektedir.

"Filosofların işyeri" tesmiye edilen bu locadan başka "Les Amis Réunis" ve "Les Chevaliers de Bienfaisance" localarında Beauharnais, Beaumarchais, Mirabeau, Marquis de Fénélon Massina, Robespierre ve Abbé de Chaligny gibi maruf zevat çalışmışlardır.

Voltaire ölümünden pek az evvel 17 Şubat 1779 tarihinde "Dokuz Hemşireler" (= Müzler) locasında nuru ziyaya kavuşmuştur. Tekris merasimi aralarında 13 katolik rahip bulunan 250 biraderin huzurunda yapılmıştır. 84 yaşında bulunan piri fani Voltaire, Benjamin Franklin'in koluna dayanarak mabede girmiştir. Kilise mensuplarının Loca mesaisine iştirâkleri çok kesif bir şekilde vuku bulmuştur. "Charité sur Loire" locası münhasıran Bénedictine

rahipleri tarafından kurulmuş bir loca idi. Rennes şehrindeki "La Parfaita Union" locası yalnız 1785 senesinde 12 rahibe kapılarını açmış bulunuyordu. 1 Mayıs 1788 senesinde isdar edilen ve umumi ceza kanunu hükümlerinin islâhını derpiş eden bir kararname avukat sınıfına dahil haricilerin de franmasonluğa intisaplarını mümkün kılmıştı. "Dupaty" isminde bir birader" Fransada Ceza Usulü muhakemeleri hakkındaki mektupları ile bunu mümkün kılmıştır.

Fransız Temyiz Mahkemesi Reisi Herion de Pensy, 1733 senesinde Fransız Grand Orient'ında vermiş olduğu bir nutukta, milletlerin hayatlarında Franmasonların vazifelerini şöyle tarif etmiştir. "Hakiki bir Franmason ahlâkiyatın bekçisidir. Ancak hüsnü ahlâk sahibi olan bir kimse, hemcinslerini idare edebilir. Ahlâk kaideleri ve kanunlar, insanlığın refah ve saadetinin üzerine kurulmuş olduğu kanunlardır. Kuvvetli bir ahlâkın hüküm sürdüğü bir cemiyette kanunlar füzulidir. Ancak ahlâksızlığın hakim olduğu bir cemiyette ise en iyi kanunlar dahi kıymetsizdir".

1774 senesinde XV inci Louis vefa etti. XVI ıncı Louis olarak tahta çıkan torunu, kayın pederi Avusturya imparatoru François Stephan'ın misaline uyarak kardeşleri ile birlikte "Loge Militaire des Trois Frères Unis à l'Orient de la Cour" locasına, 1775 senesinde Versailles'da intisap etti. Fransız İhtilâli Kebiri tedhiş devresi erkânından Danton, Roberpierre ve Marat, mason idiler. 1759 - 1794 senelerinde yaşamış olan Danton bir Paris locasına mensup idi .Kendisi ihtilâl mahkemesi reisi ve hariciye nazırı idi. Kendisi radikalizmi yok etmek için tedhişin en iyi yol olduğuna inanmış olduğundan ve bu kanaatından vaz geçmediğinden bilhassa Robespierre kardeşin gizli faaliyetleri neticesinde Guiollotine altında ölüme mahkûm edilmiştir. Robespierre de Pariste diğer bir Locaya mensup idi. 177? - 1793 senelerinde yaşamış olan

Jean Paul Marat ya gelince, kendisi Londrada Soho semtinde kâin "King's Head" locasına intisap etmiş ve 15 Temmuz 1774 tarihinde Üstad patentesini almıştır.

İskoçyada ve İrlandada Masonluk

İskoçyanın yüksek dağları eski hikâye, masal ve menkibelerin beşiğidir. Bu hikâye ve masalların bir çoğu zamanımıza kadar devam edegelmiştir. Bunlar arasında mesleğimizi yakından ve uzaktan alâkadar edenler de vardır.

Son mensupları İskoçyaya iltica eden Templier şövalyelerinin inkirazına ait lejant İskoçyada bugüne kadar yaşamaktadır. İskoçyalı bir asilzade olan Andreas Michael Ramsay'e, Kilwinning Locası ile Farmasonluk ve eski Ehli Salip şövalyeleri arasında bir irtibat ve münasebet unsuru olduğu izafe edilmiştir.

Ramsay Franmasonluğun menşe'ini St. John şövalyelerinde görmüş ve bunlara izafeten "St. John Locası" ismini ibda etmişti. Ramsay Kral Charles Eduard Stuart'ın mürebbisi idi ve Jacobin'lere müşabih bir teşkilât kurmakla ittiham edildi. St. John şövalyeleri derecelerine dokuz derece ilâve etmek suretile yeni yüksek dereceler ihdas etti. Ramsay'e göre ancak bu dereceler sayesinde Franmasonluğun kemal derecesine yükselmek mümkün olabilecekti.

En eski protokoller Edinburg şehrinde St. Mary's Chapel kilisesinde mahfuz olup on ciltten ibarettir. Bunlar önemli bir masonik bilgi kaynağını teşkil etmektedir. 31 Temmuz 1599 tarihini taşıyan ilk protokoller henüz duvarcı olmağa ehil olmayan erkeklerin de localara kabul edildiklerini göstermektedir. Protokollerin bir kısmını teşkil eden ve (1550 - 1602) seneleri zarfında yaşamış bulunan ve kral ailesinin bütün inşaatının kotrolörü ve idarecisi bulunan William Shaw'a izafetle Shaw statüleri tesmiye edilen bunlar 1598 tarihlidir.

Shaw yalnız kral ailesi nezdinde değil, meslekte de büyük bir itibar sahibi idi. Shaw, Skoçya Dıvarcı Üstadları Umumi Nizamnamesini kaleme almış bulunmaktadır. Bu nizamnamenin birinci kısmında ve 22 madde halinde Edinburg locasının statüleri sıralanmış bulunmaktadır. Shaw'un ikinci manüskrisi ise 22.12.1599 tarihini taşımaktadır, ve Skoçya Büyük Locasının arşivinde bulunmaktadır. Aşağıda arzedilen 22 maddede, dıvarcı ustalarının vazifeleri şu şekilde tayin edilmiş bulunmaktadır :

1 — Dıvarcılar birbirlerine karşı sadık olacaklar ve birbirlerini seveceklerdir.

2 — Mubassırlarına, nazırlarına ve ustalarına itaat edeceklerdir.

3 — Namuslu, itimada şayan, çalışkan olacaklar ve işlerini dürüst bir şekilde göreceklerdir.

4 — Hiç kimse yapamıyacağı bir işi der'uhte etmeyecektir.

5 — Hiç bir usta diğer bir ustanın elinden işini alamıyacaktır.

6 — Hiç bir usta diğer bir ustanın başlamış olduğu işi, ücretini vermeden alamıyacaktır.

7 — Her sene, her loca için bir mubassır intihap edilecektir. Bu mubassır, locadaki ustalar tarafından ve başmubassırın tasvibile intihap edilecektir.

8 — Hiç bir usta, hayatı müddetince ve bütün mubassır ve ustalardan müsaade almadan, üç çıraktan fazla istihdam edemiyecektir.

9 — Hiç bir usta bir çırağa yedi seneden az çıraklık yaptırmayacaktır. Yedi sene daha hizmet ettikten ve liyakat ve ehliyetinin imtihanını verdikten sonra loca biraderi mertebesine çıkarılacaktır.

10 — Hiç bir usta bir çırağı diğer bir ustaya satmayacak veya para mukabilinde çıraklık müddetini kısaltmayacaktır.

11 — İsminin ve kabul tarihinin usulü veçhile kayda geçebilmesi için hiç bir usta mubassıra haber vermeden bir çırak alamıyacaktır.

12 — Çırağın kabul gününün doğru olarak kayda geçebilmesi için, yukarıdaki malûmatın sahih olarak verilmesi lâzımdır.

13 — Hiç bir usta ve loca mensubu, altı usta ve iki kalfa hazır ve mevcut olmadan kabul edilemez. Bu altı ustadan biri locanın mubassırı olmalıdır. Kabul tarihi, ismi ve markası kayda geçmelidir. Altı ustanın, iki kalfanın ve teklif edenin de isimleri kayda geçirilecektir. Kabul edilen usta yonttuğu taşın bir örneğini vermekle mükelleftir.

14 — Hiç bir usta diğer bir ustanın işini deruhte edemez.

15 — Hiç bir usta, locaya mensup olmayan bir kimseyi istihdam edemiyeceği gibi, uşaklarını da böyle bir kimsenin yanında çalıştıramaz.

16 — Kalfalar bedeli on sterlinden fazla olan müstakil işleri der'uhte edemezler.

17 — İhtilâf halinde, tarafeyn ihtilâflarını localarının mubassırlarına arzederler ve o mes'eleyi halleder ve tarafları barışdırırlar. İnat ederek noktayı nazarında ısrar eden, locasının himayesini kaybeder ve karara ittiba edinceye kadar çalışamaz.

18 — Bütün ustalar, kimseye zarar gelmemesi için iskelelerini sağlam şekilde kuracaklardır.

19 — Hiç bir usta başka bir ustadan kaçan çırağı istihdam edemez.

20 — Bütün ustalar, zamanı ve yeri usulü veçhile gösterilmiş bulunan toplantılara gelmeğe mecburdurlar.

21 — Bütün ustalar, bu toplantılarda, talimata her hangi bir şekilde bir itaatsıklıkta bulunmamış olduklarını yeminle beyan edeceklerdir.

22 — Bütün cezalar loca mubassırları ve ustaları tarafından verilir ve toplanan nakti cezalar emri hayre tahsis edilir.

⁂

Ustabaşı William Shaw imzasını ve 22.12.1599 tarihini taşıyan fakat 1861 senesinde bulunan ikinci Shaw vesikası yalnız Kilwinning locasına ait ahkâmı ihtiva etmektedir. Metin aşağıdadır :

1 — Kilwinning bölgesi ve buna tabi localara ait mubassır, ustalar tarafından her sene 20 Aralıkta Kilwinning kilisesinde intihap edilecektir.

2 — Her loca eskidenberi sahip olduğu hak ve imtiyazlardan istifade etmeğe devam edecektir. Iskoçyanın ikinci büyük locası olması itibarile Kilwinning locası mubassırı, kendi bölgesi dahilinde mubassırların intihabında hazır bulunacaktır. İcabı halinde Kilwinning locası mubassırı diğer loca mubassır ve reislerini toplantıya davet edebilir.

3 — Edinburg locası eskidenberi olduğu gibi İskoçyanın birinci ve en yüksek locası olmakta devam edecektir. Stirling locası da, eski imtiyazlarına istinaden üçüncü olacaktır.

4 — Her locanın mubassırları, dıvarcıların işledikleri şuçlardan dolayı, kilisenin başkanına karşı mes'ul olacaklardır. Nakti cezanın üçte biri, loca için yapılacak hayır işlerine sarfedilecektir.

5 — Bütün suçlar her sene, mubassırlar ve kıdemli ustalar tarafından gözden geçirilecek ve icabında cezalar takdir edilecektir.

6 — Kilwinning locası mubassırı, bölgesine dahil en mükemmel altı usta ile birlikte, diğer ustaların ehliyetlerini imtihan edecektir.

7 — Kilwinning mubassır ve reisleri, bütün temerrüt edenleri locadan ihraç ve tardetmeğe mezundurlar.

8 — Mubassır, reisler ve bölge üstadları maruf bir noteri kâtip olarak intihap edecekler ve bu zat locaya ait bütün yazıları kaleme alarak imza edecektir.

9 — Bütün eski statülere sadakatle riayet edilecektir. Bütün çıraklar ve meslek erbabı Kilwinning Klisesinde tekris ve kabul edileceklerdir. Ziyafetler Kilwinning locasında tertip edilecektir.

10 — Her meslek erbabı, kabulünden evvel locaya 10 sterlin ve eldiven için de ayrıca 10 şilin ödeyecektir. Aynı zamanda kabulünden evvel bir nümune taşı getirecek ve bütün mubassır, loca reisi ve bölge ustaları tarafından imtihan edilecektir.

11 — Bütün çıraklar kabullerinden evvel ziyafet masrafı olarak on şilin ödeyeceklerdir.

12 — Kilwinning locası mubassır ve reisleri bölgeleri dahilindeki bütün ustalardan ve meslek erbabından locaya mensup olmayanlarla beraber çalışmayacaklarını veya uşak ve çıraklarını bunlarla çalışdırmayacakları hususunda yemin etmelerini talep edeceklerdir.

13 — Kilwinning locası, her meslek erbabının ve çırağın ehliyet ve bilgisini her sene imtihan edecektir. Bir sene zarfında bir şey öğrenmemiş olanlar cezayı nakti ödeyeceklerdir.

İmza
William Shaw
Ustabaşı ve duvarcı esnafı mubassırı

*
**

Her ne kadar büyük locanın ilk kuruluş tarihi hakkında açık ve sarih malûmat yok ise de, Skoçya Büyük Loca-

sının kuruluşunu elde mevcut dokümanlara istinaden sihhatle takip etmek mümkündür. Skoçya Büyük Locası 1599 tarihli Shaw dökümanındaki kıdemlere göre kurulmuş bulunan Skoçya Localarından teşekkül etmiştir. Yukarıda ismi geçen localardan başka, Dumfries - Kilwinning, Kilso, Perth locaları da mühim localardan idi. Melrose locasının elinde 1674 senesinden kalma protokoller halen mevcuttur. Bu protokollerin bazılarında 100 den fazla imza bulunmaktadır. Fakat isimlerinin yanına meslek yazılmadığından cümlesinin dıvarcı esnafından olduğu tahmin edilmektedir. Bazı protokollerde imzaların yanına dokumacı, şarap tüccarı, bira imalâtcısı gibi meslekler de yazılmıştır.

Biraderler koruyucu patronları olan St. John'un seneyi devriyesi olan 27 Aralık günü, havanın umumiyetle gayrı müsait olmasına rağmen ve hedefi eski katedralin harabeleri olan, bir fener alayı tertip ederlerdi. Bu adet 1745 senesine kadar devam etmiştir. 27 Aralık 1690 tarihli bir protokolde aynen şöyle denilmektedir :

"Kilisede, daha kıdemli bir biraderin önünde oturan her dıvarcı, eşektir."

1717 senesinde Londra localarının birleşmesi Skoçyada müşabih bir tesir yapmıştır. Uzun müzakerelerden sonra St. Andreas günü olan 30 Kasım 1736 tarihinde ve Edinburg şehrinde "St. Mary's Chapel" de Skoçya Büyük Locasının kurulduğu ilân edildi. Bir anayasa tedvin edilerek Rosselyn Lordu William Sinclair büyük üstad seçildi.

William Sinclair'in ecdadı, 1414 senesinde Edinburg şehri cıvarında Rosselyn kasabasında bir şapel inşa ettirmiş bulunuyordu. Skoçya Masonları her sene Rosselyn Şatosu beyinin riyaseti altında bu şapelde toplanırlardı. Rosselyn şatosu beylerine dıvarcılar ve farmasonlar tarafından çok hürmet ve itibar edilirdi.

1697 senesine ait bir seyahatnamede Rosselyn Şatosu

beyleri hakkında şöyle denilmektedir : Rosselyn Şatosu beyleri bir kaç yüzyıldan beri büyük mimarlar ve inşaat erbabının hamileri idiler. Şato beyleri, bütün dünyadaki dıvarcıların birbirlerini tanıtmağa yarayan parolalarını almağa mecbur idiler.

Bu durum karşısında bu ailenin bir rüknünün Skoçya Büyük Locası büyük üstadı seçilmesi gayet tabii idi. William Sinclair 1778 senesinde öldü. Buna rağmen Rosselyn Şatosu beyleri dıvarcıların hamileri olarak kalmakta devam ettiler.

Skoçyada ve bilhassa Norfolk Dükünün alayında Franmasonluk fikri çok taammüm etmişti. Bu alayın İngiltere imperatorluğunun bir çok ülkelerinde vazife alması neticesinde, Skoçya Büyük Locası bu yerlerde geniş ölçüde localar açmak imkânını buldu. Hintlilere Masonluk yolunu gösteren bu alay olmuştur.

Skoçyanın bir çok maruf insanları da masonluğa intisap etmişlerdi. Meselâ Sir Walter Scott ve şair Robert Burns. Robert Burns 174 No.lu St. David Locasına mensup idi. Küçük bir memleket olmasına rağmen masonluk hareketleri Skoçyada çok canlıdır. Skoçyadaki Masonların adedi son senelerde 300.000 i aşmıştır.

Bir taraftan Masonluğun doğum yeri olan Londraya kurbiyeti, diğer taraftan İngiltere ve İrlanda Krallığının bir üyesi olması dolayısile bu memlekette Masonluğun men'şeleri hakkında sarih malûmat mevcut olması beklenebilirdi. Halbuki İrlanda Masonluğunun menşei İngilterede olduğu gibi karanlıklara bürülmüş bulunmaktadır.

Dublin şehrinde 26 Haziran 1725 tarihinde intişar eden haftalık bir mecmuada, İrlanda Büyük Locasının büyük resmi geçidinin havanın muhalefetinden dolayı arabalar içinde yapıldığı bildirilmektedir. Bundan, o tarihlerde Dub-

lin şehrinde bir büyük loca mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarih İrlanda Büyük Locasının kuruluş tarihi olarak itibar edilmektedir.

İrlanda Büyük Locasının ilk Üstadı muhterem Earl of Ross idi. 1760 senesinden evveline ait hiç bir masonik doküman mevcut değildir. Ancak 1780 senesinden itibaren ilk protokollara tesadüf edilmektedir.

27 Aralık 1726 tarihinde "Grand Lodge of the Province of Munster" büyük locası kurulmuştur. Büyük üstadı James O'Bryen idi. 1728 senesinde İngiltere Büyük Locası büyük üstadı olan James Kingston iki memleket masonları arasında çok sıkı münasebetler kurmağa muvaffak oldu. 1731 senesinde İngiltere Büyük Locası Büyük Üstadlığını Munster Büyük Locası Üstadlığı ile mübadele etti.

Bu tarihten sonra üç İrlandalı İngiltere Büyük Locası Büyük Üstadı omuşlardır.

1726 senesinde Earl of İniquin

1727 senesinde Lord Coleriane

1728 senesinde Lord Kingston

Bu hadiseler İrlanda ve İngiltere arasında uzun senelerdenberi devam edegelmekte olan siyasi ve bilhassa dini mahiyetteki hadislerin ve ihtilâfların hallinde büyük bir rol oynamıştır. (İngilizler protestan, İrlandalılar ise katoliktirler.)

Lord Kingston İrlandada "Most Ancient and Honorable Society of the Free and Accepted Masons" - Serbest ve Kabul edilmiş Masonların Çok Kadim ve Muhterem Cemiyetini kurduktan sonra aralarında Lord Sackville da dahil olmak üzere bir çok İrlandalı asilzade Mason Localarına intisap etti. Ancak Ulster eyaleti Locaları bu cemiyete iltihak etmediler ve kendilerini zamanı evailden kal-

ma "Time İmmemorial Lodges" localar telâkki ederek patente almak lüzumunu hissetmediler. Mamafi 1748 senesinde Belfast Locası da büyük locaya iltihak etti.

İrlanda ve İngiltere masonlukları arasındaki münasebetlerde bir miktar bürudet hasıl olmasına aşağıdaki sebepleri zikredilmektedir : İrlandalılar düşünüş itibarile daha demokratik ve otonom olmakla beraber, ritüel mes'elelerinde daha muhafazakâr hareket etmekte idiler. Buna mukabil İngilizler Skoçyalılar ile daha sıkı münasebetler idame ettirerek, buradan daha evvel Skoçyada Büyük Üstadlık yapmış üstadları aldılar. Aristokratik hatta otokratik düşünce tarzı İngilizlerin daha çok işine gelmekte idi.

Bu devrede Laurance Dermott (1720 - 1791) isminde bir ressam ve aynı zamanda şarap tüccarının çalışmaları kadim Masonların Büyük Locasının gelişmesinde büyük bir tesir yapmıştır. Masonluk tarihi kendisinde "most remarkable" - en göze çarpan, en cessur, en ateşli, en hevesli, en yorulmaz mason diye bahseder. 1740 senesinde tekris edilen Dermott birader, 1746 senesinde Dublin'deki 26 No.lu locanın üstadı muhteremi ve 1752 senesinde de İngiltere Büyük Locasının Büyük kâtibi olmuştu. İngiltere Büyük Locasının düsturu "Üniversal Masonluk ve Eski Usüllere Sadakat" idi. Dermott 35 sene müddetle liderlik ve organizasyon sahasındaki yüksek kabiliyetlerini İngiltere Farmasonluğunun emrine ve hayrına hasr ve tahsis etti.

Müessisleri avukat Thomas Wolfe Thone ile Thomas Russel (1791) olan "Birleşik İrlandalılar" cemiyetinin gayesi, protestanlar ile katolikler arasında müsavatı temin, yabancı derebeylerinin memleketten tardı suretile memleketin istiklâlini temin etmek idi. İngiltere Hükûmetinin cemiyetin faaliyetine 1794 senesinde son vermesi üzerine, cemiyet cumhuriyetçi fikirleri yayarak gizlice faaliyetine devam etmiştir. Siyasi icaplar ve İrlanda Hükûmetinin des-

teklemesi ile 1782 senesinde "İrlanda Gönüllüler" hareketi doğdu. O zaman İngiltere, istiklâl peşinde koşan Şimali Amerikanın 13 eyaleti ile harp halinde olduğundan her türlü askeri kuvvete ihtiyacı vardı. Diğer taraftan Fransız kuvvetlerinin İrlandaya çıkartma yapmalarından korkulmakta idi. Bu itibarla gönüllü birlikler vasıtasile bu tehlikenin bertaraf edilebileceği umulmakta idi. Vatan müdafaası düşüncesi bütün İrlanda halkının gönüllü kaydolunmağa sevketti. Mason Locaları bu harekete bigâne kalmadıkları gibi, gönüllü kaydetmek hususunda birbirlerile yarıştılar.

Muhtelif Locaların teşvikile ve Locaların isimlerini taşımak suretile Alaylar teşekkül etmiş olduğu gibi, teşekkül eden gönüllü alaylarından yeni localar dahi doğmuştur. Meselâ 1783 senesinde bu şekilde kurulmuş bulunan "First Volunteer Masonic Lodge No. 620" bugüne kadar yaşamaktadır. Altmış seneden fazla bir müddet, biraderler, mesai esnasında gönüllü üniformalarını giymişlerdir.

İngiltere Hükûmetinin "Birleşmiş İrlandalılar" cemiyetini tazyik etmesi üzerine, istiklâl mücahidi, İrlandalılar, mason localarını paravan yaparak çalışmağa başladılarsa da, büyük loca bu işe müdahale etmek zorunda kaldı. Buna rağmen Localar, istiklâl hareketlerini desteklemekten geri kalmadılar.

"Birleşmiş İrlandalılar" cemiyeti kısmı azamı katolik üyelerden müteşekkil idi. Meşhur katolik lider Daniel O'Connell Dublin şehrinde "M. 198" locasının üyesi idi. Earl of Donoughmore, ki bir müddet büyük üstadlık yapmıştır, Protestan ve katoliklerin emansipasyonuna taraftar idi. Büyük Üstad hareketlerinde ve düşüncelerinde mason umdelerinden ilham almakta idi. Herksin kendi dinine bağlı ve hürmetkâr olmasını istiyordu. Büyük Üstad bu gayret ve mesaisinde bütün biraderlerin yardımını görmekle beraber, Katolik kilisesi vaziyete hakim olur olmaz

katolik mezhebine mensup olanları mason olmaktan men etti. İntisap etmiş olanları da cemiyetten çıkmak için tazyik etti.

Yukarıda arz ve izah edilen tarihi hadiselere rağmen, İrlandalı kardeşlerimiz aralarındaki tesanüdü bozmamışlar ve her ne kadar İrlanda politik bakımdan ikiye ayrılmış bulunmakta ise de, halen bir Büyük Locaya malik bulunmaktadır. Birader sayısı da 100.000 inin üstündedir.

Aklın hatıralarla savaşması boşunadır. Onun verebileceği öğütler bile o hatıraların büyücülüğünü arttırmaktan başka neye yarar ki ?

Stendhal

⁂

Kötü adetler bizi her yandan tehdit eder ve kuşatırlar, kalkınmamıza yahut gözlerimizi hakikate çevirmemize mani olurlar.

Seneca

HİRAM

Mâtem ve perîşanlık içinde;
Hirâm, Kadîm bir efsanedir;
Kötülükle olan mücadelede;
Akasya, kurtuluşa bir nişanedir...

Ve farzolunur ki Hirâm,
Süleyman mabedinin baş mimarı,
İyiye, doğruya, güzele;
Âşık olduğundandır îtibarı...

Kendini; öylesine adamış ki işine,
Haksızlığa asla rıza gösteremez;
Vefakâr ve sâdık olduğundandır inancına;
Canını bile fedadan vaz geçemez...

Taassup, riyâ, cehalet
Üç bedbahtın elinde, üç isyan çekicidir;
Fazilet güneşi doğacak elbet...
Zulmetin ziyaya galebesi; geçicidir,

Kederli çehreler yaslı duruyor,
Sabırla, metanet dudakta kilit;
Ruhu aydınlığa kavuşturuyor,
Akasya dalında ışıyan ümit...

Çarpıyor kalplerde âşk ve muhabbet
Hirâm, gönüllerde yanan meş'ale,
Kötü emellere duyulan nefret;
Hürriyyet ruhundan kopan velvele...

Hakikat, hürriyet ve adâleti,
İstibdat ve zülum gölgelese de;
Karanlık sıyrılıp kaybolduğu an,
İnsanlık hayata kavuşur yine...

Hirâm kadîm bir efsanedir;
O, dul bir kadının şerefli oğlu;
İçimiz kardeşlık hissiyle dolu;
Gönlümüz o şavka bir pervanedir...

Onun içindir ki cümlemiz;
Sıkıntıya düştüğümüz an;
İstimdad eyleriz şöylece:
«Biz dul kadının çocuklarıyız...»

Doğruluk ve müsamaha sarar bizi;
Hür insan vicdanının remzi:
Hirâm kadîm bir efsanedir;
İlim ve fazîlete nişanedir...

Kemal Kaplancalı

(*) Hâkim Bü.·. Amir rahmetli Fuat Hulûsî ile üstat Atüf Zühtü'nün 1933 yılında Y.·. Ş.·. ca yayınlanmış (Büyük Şark) Dergisinde çıkan güzel şiirlerinden birer dörtlüğü sunuyoruz.

M.·. D.·.

DİLEK

Ceberutun ne kadar varsa aşılmaz siperi,
Atlayıp hepsinin üstünden o yılmaz kudret,
Hilkatin sırrına âgâh edecektir beşerî;
Ey gönül âlemi, üç beş asır ancak sabret.

Fuat Hulûsî

***

NURA SUSAYANLAR

Kalplerde hakikat aramak aşkı yanarken,
Geldik bu fazilet dolu Ma'bette yer aldık,
Mefkûremizin nurunu hasretle anarken,
Şarktan görünen Remz ile biz başbaşa kaldık.

Atüf Zühtü

G